

UDK 811.163.42'366'367.622

UDK 811.163.42'366'367.623

Izvorni znanstveni članak

Primljen 31. 8. 2015.

Prihvaćen za tisak 11.2. 2016.

Matea Birtić

Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb

Imenice i pridjevi: Što nam pridjevi mogu otkriti o imenicama?

U radu se pridjevni testovi događajnosti koje su formulirale I. Roy i E. Soare 2014. primjenjuju na odglagolske imenice tvorene sufiksom *-ač* u hrvatskome jeziku. Testovi su primijenjeni na instrumentne, dispozicijske i epizodične imenice. Premda imenice na *-ač* koje znače instrumente na određeni način tvore izdvojenu skupinu, neki jezični dokazi iz hrvatskoga govore u prilog dvodiobi svih agentivnih imenica na epizodične i dispozicijske koju su predložili Alexiadou i Schäfer (2010).

Ključne riječi: tvorba riječi; semantika; imenice na *-ač*; događajnost; pridjevni testovi događajnosti.

1. Uvod

Poznato je da nam pridjevi mogu otkriti ponešto o morfološkim svojstvima imenica uz koju stoje.¹ Međutim, manje je poznato da pridjevi govore nešto i o semantičkoj strukturi imenica koju modificiraju. U generativnim i drugim opisima koji se bave odglagolskim imenicama već se dugo smatra da imenice, poput glagola, mogu imati događajni argument u svojoj semantičkoj strukturi. Stoga se razlikuju događajne (one koje imaju događajni argument u svojoj strukturi) od nedogađajnih (one koje nemaju događajni argument u svojoj strukturi).² Za šire prihvaćanje ovakve podjele

¹ Primjerice pridjev *dobar* u imenskoj skupini *dobar kolega* otkrit će nam da je imenica *kolega* imenica muškoga roda, a ne imenica ženskoga na što bi upućivao njezin oblik.

² Primjerice imenica *naoružavanje* u imenskoj skupini *neprijateljevo naoružavanje pobunjenika protiv legalne vlasti* naziva se događajnom, dok je imenica *naoružanje* u imenskoj skupini *ново i skupo naoružanje* nedogađajna. Više o tome vidi u Birtić (2008).

odglagolskih imenica u lingvističkoj literaturi u posljednjih dvadeset i pet godina zaslužna je J. Grimshaw sa svojim djelom *Argument structure* (1990). Ta je autoričica uvela u lingvističku literaturu skup testova kojima se mogu odvojiti događajne od nedogađajnih imenica. Dio njezinih testova uključuje i dijagnosticiranje događajnosti imenica s pomoću određenoga tipa pridjeva. Dodatne pridjevne testove za utvrđivanje događajnosti imenica formulirao je 1998. Richard Larson u svojem radu *Events and Modification in Nominals*. Njegovi se testovi odnose na tzv. intersektivno i neintersektivno čitanje atributivnih pridjeva te vanjsku i unutarnju interpretaciju neintersektivnih značenja. U novije vrijeme I. Roy i E. Soare (2014) objedinile su testove koje spominju J. Grimshaw i Larson oslanjajući se i na rad Gehrke i McNally (2012)³. Iako su imenice na *-ač* više puta bile tema mojih istraživanja, do rada I. Roy i E. Soare ovi pridjevni testovi nisu bili usustavljeni u lingvističkoj literaturi, pa ni sustavno primijenjeni na hrvatski jezični materijal, stoga smatram da ponovno razmatranje ovih imenica u tome kontekstu ima smisla. Također, cilj je rada utvrditi jesu li testovi I. Roy i E. Soare primjenjivi na hrvatski jezik te otkrivaju li što novo o imenicama tvorenim sufiksom *-ač*.

Primjena pridjevnih testova događajnosti u ovome radu temelji se uglavnom na pretpostavkama iz I. Roy i E. Soare (2014), ali i na pretpostavkama drugih autora (Alexiadou i Schäfer 2010 i dr.). U drugome će se poglavlju reći nešto o događajnosti agentivnih imenica te će se izložiti testovi koje su predložili J. Grimshaw (1990), Larson (1998) i I. Roy i E. Soare (2014). U trećemu će se poglavlju iznijeti osnovne karakteristike imenica na *-ač* te će se na njih primijeniti događajno usmjereni pridjevni testovi (pridjevi usmjereni na agensa, pridjevi čestotnosti i neintersektivni pridjevi). U četvrtome poglavlju ukratko će se sažeti rezultati istraživanja.

2. Događajnost agentivnih imenica i pridjevni testovi događajnosti

Još se od djela J. Grimshaw *Argument Structure* (1990) smatra da odglagolske ili deverbativne imenice možemo podijeliti u dvije velike skupine, događajne i nedogađajne.⁴ Dvije skupine imenica razlikuju se prema tome sadrže li ili ne sadrže događajni argument u svojoj semantičkoj strukturi. U lingvističkim je opisima dugo bila prihvaćena korelacija, koju je predložila J. Grimshaw, da događajne imenice

³ Prema Roy i Soare (2014).

⁴ Dvije se grupe imenica prema Jane Grimshaw nazivaju imenicama za složene događaje (*Complex event nominals*) i rezultativnim imenicama (*Result nominals*). U novije se vrijeme pojavljuju i nazivi *Argument Structure Nominals* (AS-Ns) i *Referential Nominals* (R-Ns) (Roy i Soare (2014), prema radovima H. Borer).

nasljeđuju argumentnu strukturu glagola, pa su dopune uz njih obavezne, dok nedogađajne imenice ne nasljeđuju argumentnu strukturu, pa su njihove dopune neobavezne. Takav se opis najčešće primjenjivao na imenice koje znače kakvu radnju ili rezultat radnje, ali se ubrzo proširio i na skupinu imenica koja se tradicionalno naziva imenicama za vršitelje radnje (agentivne imenice). M. Rappaport Hovav i B. Levin (1992) smatraju da se, primjerice, engleske imenice na *-er* također mogu podijeliti u dvije grupe: imenice za živo koje su uglavnom događajne i imaju obaveznu argumentnu strukturu i imenice za neživo koje su nedogađajne i nemaju obaveznu argumentnu strukturu premda autorice tvrde da u obje grupe ima i iznimaka. U novije se vrijeme javljaju i analize agentivnih imenica prema kojima se sve imenice na *-er* smatraju događajnim (Alexiadou i Schäfer 2010) ili se sve imenice na *-er* smatraju nedogađajnim (Baker i Vinokurova 2009⁵; Borer 2012). Premda su prema Alexiadou i Schäfer (2010) sve engleske deverbativne imenice na *-er* događajne, događajnost imenica na *-er* može biti dvojaka. Događaj u semantičkoj strukturi dviju grupa imenica može biti epizodičan i dispozicijski. Epizodične se imenice odnose na agense ili instrumente radnje koji su doista sudjelovali u nekom događaju (*a saver of lives* ‘spasilac’, *a grinder of coffee* ‘mlinac za kavu’), dok denotati dispozicijskih imenica na *-er* mogu biti živi ili neživi entiteti koji su samo namijenjeni za koji posao ili za koju funkciju, a da nikad nisu sudjelovali u radnji ili događaju koji izriče glagol u osnovi imenice (*a life-saver* ‘spasilac’, *a coffee-grinder* ‘mlinac za kavu’). Obje grupe imenica mogu imati argumente, razlika je među njima u naravi argumenata. Epizodične imenice imaju specifične ili određene (*a saver of lives*), a dispozicijske imenice generičke argumente (*a life-saver*). Stoga u tome pristupu kriterij živosti nema važnu ulogu kao kod M. Rappaport Hovav i B. Levin (1992). Konačno, I. Roy i E. Soare (2014) objedinjujući pristup M. Rappaport Hovav i B. Levin (1992) s onim A. Alexiadou i F. Schäfera (2014) smatraju temeljem događajno usmjerenih pridjevnih testova da se francuske imenice na *-eur* dijele u tri grupe. 1. instrumentne imenice koji nikad nisu događajne i događajne imenice koje mogu biti 2. dispozicijske i 3. epizodične imenice. Instrumentne su imenice uvijek nežive, dok dispozicijske i epizodične imenice uvijek označuju što živo. Trodioba je posljedica primjene njihovih nijansiranih pridjevnih testova koji će biti prikazani nešto kasnije, nakon pridjevnih testova koje spominju J. Grimshaw i Larson.

Grimshaw (1990) među testovima događajnosti navodi i dva pridjevna testa. Prvi je modificiranje imenice tzv. pridjevima čestotnosti (*frequency adjectives*), ko-

⁵ Baker i Vinokurova (2009) smatraju da imenice sa sufiksom *-er* nisu događajne budući da ne mogu biti modificirane aspektnim modifikatorima (*in/for* PP) niti prilozima. Nasuprot tome, Alexiadou (2001) tvrdi da imenice na *-er* ne mogu biti modificirane aspektnim modifikatorima zbog prirode njihovih denotata, a ta činjenica ne dokazuje njihovu nedogađajnost.

jemu veliku pozornost također posvećuju I. Roy i E. Soare. Drugi je test pridjevima usmjerenim na agensa (*agent-oriented adjectives*), primjerice modifikacija pridjevom *namjeran* u hrvatskome jeziku. Prema autoričinu tadašnjem pristupu nominalizaciji ti pridjevi potiču događajnu interpretaciju, pa su dopušteni samo uz imenicu koja ima dopunu (Grimshaw 1990: 50–52).

Richard K. Larson u svojem se članku iz 1998. bavi otkrivanjem događajnosti agentivnih imenica na *-er* u engleskome jeziku s pomoću pridjeva. On smatra da upravo interakcija pridjeva i imenica dokazuje postojanje događajnoga argumenta u strukturi imenica. Dokaz događajnosti pojedinih (deverbalnih) imenica dvostruka je interpretacija pridjeva koji se uz njih mogu naći. Dvostrukost interpretacije atributivnih pridjeva ilustrirana je poznatim Larsonovim primjerom. Rečenica (1a) može biti interpretirana kao (1b) i (1c).

- (1) a. *Olga is a beautiful dancer.* (Larson 1998:1)
'Olga je krasna/divna plesač(ica)'⁶
- b. *Olga is a dancer and Olga is beautiful.*
'Olga je plesačica i Olga je krasna/divna'
- c. *Olga is beautiful as a dancer. / Olga dances beautifully.*
'Olga je krasna/divna kao plesačica' / 'Olga krasno/divno pleše'

Pridjev *beautiful* 'lijep, krasan, divan', uz imenicu *dancer* 'plesać' može imati intersektivno čitanje kao što je navedeno pod b. ili neintersektivno čitanje kao što je navedeno pod c. Ako je čitanje pridjeva *beautiful* intersektivno, rečenica pod a. znači da je Olga plesačica i da je krasna/divna premda ne mora plesati krasno/divno, dok neintersektivno čitanje podrazumijeva da Olga pleše krasno/divno iako ne mora biti krasna/divna (interpretacija pod c). Upravo tu dvojnost u interpretaciji pridjeva uz agentivnu imenicu Larson smatra dokazom da događajni argument postoji unutar semantičke strukture imenice *dancer* 'plesać'. Larson smatra da agentivne imenice na *-er* u svojoj semantičkoj strukturi sadrže par $\langle x, e \rangle$, gdje je x agens nekoga događaja e , a e je sam događaj. Pridjev može modificirati ili x ili

⁶ Ovdje je engleski pridjev *beautiful* preveden kao *krasan, divan* premda bi najobičniji prijevod bio *lijep*. Kao što će biti navedeno kasnije, pridjev *lijep* kada modificira imenicu na *-ač* nema dvije interpretacije kao što ima *beautiful* u engleskom. Imenska skupina *lijep plesač* znači da je netko plesač koji je ujedno i lijep, ali ne znači da on lijepo pleše, dok engleska imenska skupina *beautiful dancer* ima upravo ta dva značenja. Ista dvojnost kao u engleskom pojavljuje se u interpretaciji imenskih skupina u kojima pridjevi *divan* i *krasan* modificiraju imenicu na *-ač* (*On je divan/krasan plesač.*). Na istu je stvar upozorio i jedan od recenzenata ovoga rada te je savjetovao da se pridjev *beautiful* u gornjim primjerima prevede pridjevom *krasan* premda kod ovih primjera nije riječ o hrvatskom, već o predstavljanju teorije.

e, pri čemu je rezultat intersektivna (pridjev modificira *x*) ili neintersektivna interpretacija (pridjev modificira *e*).

Roy i Soare (2014) objedinile su, usustavile i detaljizirale testove koje su predložili J. Grimshaw i Larson. U svojem članku *On the internal eventive properties of -er nominals* iz 2014. tvrde da se događajnost imenica može nedvojbeno odrediti s pomoću dvije grupe pridjeva. Prva su grupa pridjevi čestotnosti koji se smatraju standardnim testom događajnosti imenica još od rada J. Grimshaw. Katkad se spominje da različite (i nedogađajne) imenice mogu biti modificirane čestotnim pridjevima, međutim autorice tvrde da sama modifikacija čestotnim pridjevom nije dokaz događajnosti. Pridjevi čestotnosti mogu ustvari imati tri interpretacije: unutarnju, generičku i priložnu. Samo je unutarnja relevantni pokazatelj događajnosti. Tri interpretacije I. Roy i E. Soare ilustriraju sljedećim primjerima:

- (2) a. *An occasional sailor strolled by.*
 povremeni mornar prošetao je
- b. 'Netko tko povremeno radi kao mornar prošetao je'
- c. 'Povremeno je neki mornar prošetao'
- (3) a. *The/an occasional beer is good for you.*
 povremena piva je dobra za tebe
- b. 'Korisno ti je povremeno popiti pivo'
- (4) a. *This claim has been made by an occasional/frequent sailor.*
 ova tvrdnja je izrečena od povremenoga/čestoga mornara
- b. 'Ovu je tvrdnju izrekao mornar koji povremeno/često plovi'

Kao što tvrde Larson te I. Roy i E. Soare, u engleskome primjeru (2a) čestotni pridjev *occasional* 'povremen', osim što može imati unutarnju interpretaciju (2b), može imati i priložnu interpretaciju (2c), a rečenica tada znači: *Occasionally, some sailor strolled by* 'Povremeno je neki mornar prošetao (kraj nas)'. Smatra se da u ovoj rečenici doseg pridjeva *occasional* 'povremen' može biti i cijela rečenica, a ne samo imenska skupina kojoj pripada ovaj pridjev. Stoga u priložnome čitanju pridjev *occasional* može biti modifikator temeljnoga predikata (*stroll* 'šetati'), a ne glagola u osnovi imenice uz koju stoji (*sail* 'ploviti, jedriti'). U rečenici (3) riječ je o generičkoj interpretaciji te rečenica (3a) znači (3b) 'Korisno ti je povremeno popiti pivo.' U rečenici (4) riječ je unutarnjoj interpretaciji čestotnoga pridjeva, a imensku skupinu možemo parafrazirati rečenicom s glagolom koji je u osnovi imenice na *-er*: *someone who sails occasionally/frequently* 'netko tko plovi/jedri povremeno/često'. Stoga rečenica pod (4a) znači *This claim has been made by sailor*

who sails occasionally/frequently. ‘Ovu je tvrdnju izrekao mornar koji povremeno/često plovi’.

Za razliku od I. Roy i E. Soare, Larson izdvaja samo dvije interpretacije čestotnih pridjeva (unutarnju i vanjsku). Priložnu interpretaciju rečenice (2a) i generičku interpretaciju rečenice (3a) smatra vanjskim interpretacijama, dok onu pod (4) također naziva unutarnjom.

Druga skupina pridjeva sastoji se od semantički raznovrsnih pridjeva s neintersektivnim priložnim čitanjima kao što su npr. *velik, malen, inteligentan, vješt, brz*. Prisutnost neintersektivnoga čitanja razlikuje se za semantički srodne pridjeve u različitim jezicima. Neintersektivna čitanja posebice je obradio Larson.⁷ Autorice tu grupu nazivaju *big-type adjectives*, prema njihovu glavnom predstavniku pridjevu *big* ‘velik’. Mi ćemo ih za potrebe ovoga rada zvati neintersektivnim pridjevima. Glavna je pretpostavka koju autorice iznose da i neintersektivni pridjevi, kao i pridjevi čestotnosti, mogu imati tri interpretacije: priložnu (adverbnu), generičku i unutarnju, ali samo unutarnja zaista signalizira događajnost kod imenica.⁸

Priložnu interpretaciju ilustriraju sljedećim primjerom:

(5) *a former president* ‘bivši predsjednik’

Budući da je značenje imenske skupine ‘onaj koji je prije bio predsjednik’, a ne ‘onaj koji je prije predsjedavao’ smatraju da je riječ o priložnoj (po Larsonu vanjskoj) interpretaciji.

U primjeru (6) pridjev *skillful* ‘vješt’ ima generičku interpretaciju koja proistječe iz toga što pridjev u svojem dosegu ima denotaciju vrste, a ne sam događaj.

(6) *A skillful doctor knows how to write a prescription.*
‘Vješt liječnik zna kako napisati recept.’

Unutarnja interpretacija neintersektivnih pridjeva prisutna je u (1c) interpretaciji primjera (1a) (*Olga is a beautiful dancer* ‘*Olga dances beautifully*’).

⁷ Larson (1998) kaže da je pojavu neintersektivnoga i intersektivnoga čitanja pridjeva prvi zabilježio Bolinger (1967), ali da joj je on prvi pridružio takozvanu N-analizu (dvostruka interpretacija pridjeva rezultat je svojstva imenica, a ne pridjevnih svojstava).

⁸ Koliko znam, Larson (1998) ne spominje dvije neintersektivne (priložne) interpretacije (unutarnju i vanjsku) za pridjeve poput *beautiful* ‘krasan, lijep, divan’, već samo za pridjeve poput *occasional* ‘povremen’.

3. Primjena pridjevnih testova događajnosti na imenice tvorene sufiksom *-ač*

Pridjevni testovi događajnosti koji se u ovome radu primjenjuju na hrvatske imenice sa sufiksom *-ač* stvoreni su uglavnom za testiranje engleskih i francuskih imenica na *-er* i *-eur*. Stoga ćemo prije primjene testova reći nešto o srodnosti hrvatskih imenica na *-ač* s engleskim imenicama na *-er*, tj. o srodnosti dvaju sufiksa (srodnost će se sufiksa *-ač* sa sufiksom *-eur* pretpostaviti posredno jer se smatra da je engleski sufiks *-er* srodan francuskom *-eur*, usp. Roy i Soare 2014).

Imenicama tvorenim sufiksom *-ač* detaljno smo se bavili u nekim prijašnjim radovima (Birtić 2004, 2008), pa se sva svojstva tih imenica neće ovdje ponavljati, već će se samo navesti karakteristike koje upućuju na srodnost hrvatskih s engleskim imenicama. I engleskomu sufiksu *-er* i hrvatskomu sufiksu *-ač* najvažnija je i najraširenija funkcija označivanje agensa i instrumenta radnje (1),⁹ oba su sufiksa pretežito odglagolski sufiksi, a tek u manjoj mjeri spojivi i s drugim osnovama (2), većina imenica tvorenih ovim sufiksima odnose se na vanjske argumente i ne tvore se od neakuzativnih glagola (u obama jezicima ima iznimaka) (3) i konačno ista izvedenica može se odnositi na agens i na instrument radnje te bez konteksta može biti dvoznačna (4). Zadnja karakteristika (4) oprimjerena je hrvatskim i engleskim primjerima u (7a i b) te engleskim primjerom u (7c). Značenjski istovjetne imenice u (7a, b) mogu imati dvije interpretacije u oba jezika (agentivnu i instrumentnu)

- (7) a. *nosač* / *carrier* (hrv. *nosač prtljage* i *nosač aviona*, engl. *water carrier* ‘nosač vode’ i *aircraft carrier* ‘nosač aviona’)
- b. *čistač* / *cleaner* (hrv. *čistač (stubišta)* i *parni čistač*, engl. *cleaner* ‘čistač’ (osoba) i *steam cleaner* ‘parni čistač’)
- c. *grinder* ‘brusač’ i ‘mlinac za kavu’ (Rappaport Hovav i Levin 1992).

⁹ Moglo bi se postaviti pitanje zašto se pretpostavlja da je sufiks *-ač* srodan sufiksu *-er*, a drugi agentivni sufiksi nisu. Sufiksu *-telj* također je primarna funkcija označivanje agensa, a sekundarno označuje i instrumente radnje. Međutim, taj je sufiks spojiv isključivo s glagolskim osnovama po čemu se razlikuje od sufiksa *-ač* i *-er*. Sufiksom *-(i)nik* također se tvore imenice koje znače agense i instrumente, međutim taj je sufiks primarno otprijedjevski, a imenice tvorene tim sufiksom mogu se odnositi i na unutarnje argumente radnje, što ga bitno razlikuje od ovih dvaju sufikasa. Sufiks *-(a)c*, iako označuje agense i instrumente radnje, često se odnosi i na rezultat radnje (*poljubac*), što ga opet razlikuje od sufiksa *-er*. Tu treba napomenuti da imenice tvorene engleskim sufiksom *-er* mogu imati i neka rezultativna značenja, međutim ta se značenja smatraju iznimkama (*baker* ‘pečeni krumpir’, *broiler* ‘pile za pečenje’, *bestseller* ‘uspješnica’ (Alexiadou i Schäfer 2010: 15).

Smatram da su navedena svojstva dostatna za pretpostavku da su sufiksi *-ač* i *-er* srodni te se odnose na veoma slične konceptualne kategorije. Zbog toga na imenice tvorene sufiksom *-ač* možemo primijeniti iste semantičke testove koji se primjenjuju na imenice tvorene sufiksom *-er*. Treba napomenuti da sufiks *-er*, za razliku od sufiksa *-ač*, može označivati veći broj semantičkih kategorija, primjerice engleske imenice tvorene od glagola sufiksom *-er* mogu značiti etnike, mjesta¹⁰ i rijetko rezultate radnje (*Londoner* ‘Londonac’, *diner* ‘zalogajnica, restoran’, *baker* ‘pečeni krumpir’), što odglagolske imenice na *-ač* ne mogu (Lieber 2004¹¹). U svrhu dokazivanja njihove događajnosti imenice na *-ač* modificirat će se pridjevima usmjerenim na agensa (što ne spominju I. Roy i E. Soare, već samo J. Grimshaw), čestotnim pridjevima i neintersektivnim pridjevima (Grimshaw, Larson, Roy i Soare). U skladu s razlikovanjem instrumentnih, dispozicijskih i epizodičnih imenica (Roy i Soare 2014) ili samo epizodičnih i dispozicijskih imenica (Alexiadou i Schäfer 2010) pridjevni testovi događajnosti primijenit će se zasebno na svaku od skupina imenica. Treba naglasiti da je primjena ovih testova na hrvatske imenice na *-ač* zadasa samo pokušaj i da je vrlo lako moguće da različiti govornici imaju drukčiju intuiciju o interpretaciji imenica od one koja će biti izložena u ovome radu.

Grimshaw (1990) tvrdi da modifikacija imenice pridjevom usmjerenim na agensa dokazuje njihovu događajnost. U hrvatskom je jedan od pridjeva usmjerenih na agensa pridjev *namjeran*. Pridjev *namjeran* može modificirati složenu događajnu imenicu na *-nje*, što se vidi u primjeru (8a), pri čemu cijela imenska skupina ima događajno čitanje, ali također i njoj tvorbeno srodnu imenicu na *-ač* (8b):

- (8) a. ***namjerno obmanjivanje*** javnosti od strane političara
b. ... jer podržava najveće ***namjerne obmanjivače*** javnosti. (hrWaC)

Primjeri pod (9) i (10) pokazuju da pridjev *namjeran* ne može modificirati ni dispozicijske ni instrumentne imenice, tj. dispozicijske žive i nežive (ako se poslužimo diobom imenica iz rada A. Alexiadou i Schäfera 2010):

- (10) **namjerni brijač*
(11) **namjerni otvarač*

Kao što je već rečeno, J. Grimshaw, Larson te I. Roy i E. Soare smatraju test čestotnim pridjevima relevantnim pokazateljem događajnosti imenica. Pridjeve *čest*, *sta-*

¹⁰ Jedina imenica tvorena sufiksom *-ač* koja znači mjesto je imenica *diskač*, međutim riječ je o odimenskoj tvorenci.

¹¹ U tom su radu detaljno navedene sve semantičke kategorije na koje se mogu odnositi engleske imenice sa sufiksom *-er*.

lan, povremen i *neprekidan* moguće je smatrati čestotnim pridjevima u hrvatskome jeziku. Od triju interpretacija koje mogu imati čestotni pridjevi (priložnu, generičku i unutarnju), što je ilustrirano za engleski jezik u poglavlju 2., prema I. Roy i E. Soare samo je unutarnja interpretacija pravi pokazatelj događajnosti. Premda je interesantno vidjeti jesu li u hrvatskome sve tri interpretacije čestotnih pridjeva moguće, svakako je najvažnije uočiti pojavljuje li se unutarnja interpretacija čestotnih pridjeva uz deverbale imenice na *-ač*.

Rečenici (11a) koja bi bila srodna engleskoj rečenici pod (2a) hrvatski govornici uglavnom ne mogu pridati dva značenja.¹²

(11) a. *Povremeni šetač prolazi kraj nas.*

b. DA ‘Neki šetač koji povremeno šeće prolazi kraj nas’

c. NE ‘Povremeno neki šetač prolazi kraj nas’

Rečenica pod (11a) za govornike hrvatskog jezika znači *Neki šetač koji povremeno šeće prolazi kraj nas.*, a ne može značiti *Povremeno neki šetač prolazi kraj nas.* Dakle u rečenici pod (11a) pridjev *čest* ima samo unutarnju interpretaciju. Vanjska interpretacija čestotnog pridjeva nije se mogla prouzročiti ni promjenom vremena glavnoga predikata niti uporabom kondicionala.¹³ U primjeru paralelnom engleskom u hrvatskom se ne pojavljuje vanjska (priložna) interpretacija čestotnoga pridjeva, što ne znači da neka vrsta vanjske interpretacije nije moguća u nekim drugim primjerima. U svakome slučaju moguća je unutarnja interpretacija što je bitno za testiranje događajnosti imenica.

U rečenici pod brojem (12) s *Hrvatskoga mrežnog korpusa* (hrWaC) možemo uočiti nešto poput generičke interpretacije čestotnoga pridjeva koju spominju I. Roy i E. Soare:

(12) *... a na kraju povremena kava poslije posla definitivno može biti spasonosno rješenje.*

Sljedeći primjeri (13–18) govore uilog događajnosti imenica na *-ač* koje znače agense:

¹² Iako se meni činilo da su dvije interpretacije moguće, svi ispitanici odbili su (11c) kao interpretaciju rečenice (11a), što se tvrdilo da je moguće u nekim prijašnjim radovima (Birtić 2015).

¹³ Ispitano je desetak govornika hrvatskoga jezika koji su uglavnom više-manje imali istu intuiciju. Kao kontrolna rečenica bila im je ponuđena i rečenica *Slučajni šetač prošao je kraj nas.* za koju je jedan manji broj govornika smatrao da može imati dvostruku interpretaciju kao ‘Šetač koji slučajno šeta prošao je kraj nas.’ i kao ‘Slučajno kraj nas je prošao šetač’.

- (13) *Povremeni berač (?gljiva / ?jagoda) dao mi je korisnu informaciju.*
(14) *Stalan berač (?gljiva / ?jagoda) pojavio se na vratima.*
(15) *(Taj) česti berač (?gljiva / ?jagoda) u obližnjoj šumi uvijek ide za nama.*
(16) *Čest(i) plivač (?na 100m) pliva sada na 200 metara.*¹⁴
(17) *Povremeni trkač (?na druge pruge / ?maratona) potpuno je iscrpljen.*

U gornjim primjerima čestotni pridjev nedvojbeno ima unutarnju interpretaciju (*povremeni berač (gljiva)* je ‘netko tko povremeno bere gljive’). Uz imenice modificirane čestotnim pridjevima dodane su dopune ili neki drugi dodaci jer imenske skupine u cjelini na taj način djeluju prirodnije. Iako za imenske skupine *povremeni berač* i *čest plivač* ne možemo reći da su potpuno neprihvatljive bez dopuna ili drugih modifikatora, prema mojoj intuiciji one postaju prihvatljivije kad im se dodaju dopune ili neki drugi dodaci. Poboľšanje u prihvatljivosti prouzročeno dopunama ili dodacima (ili čak pokaznim pridjevom u primjeru 15) govori u prilog njihovoj epizodičnoj interpretaciji.¹⁵

Roy i Soare (2014) također kažu da se u literaturi često spominje da i imenice za jednostavne događaje i sve ostale imenice mogu biti modificirane čestotnim pridjevima. Takvu uporabu čestotnih pridjeva veoma lako možemo potvrditi i u hrvatskom:

- (18) *čest lik na slikama*
(19) *čest simptom*
(20) *česti posjeti na selo*

Primjeri (18–20) na prvi pogled opovrgavaju pretpostavku da pridjevi čestotnosti svjedoče o događajnoj interpretaciji osim ako se ne uzme u obzir detaljizirana raščlamba različitih čitanja čestotnih pridjeva koju su uvele I. Roy i E. Soare. Primjer (18) može se parafrazirati kao ‘lik koji se često pojavljuje na slikama’, a primjer

¹⁴ Jedan od recenzenata ovoga rada pita se jesu li doista primjeri pod (15) i (16) ovjereni i potvrđeni u korpusu, te se pita zašto primjere *česti brijač* i *česti prodavač povrća* označujem kasnije kao neovjerene, a gornje primjere kao ovjerene. Upravo je riječ o tome da dopune ili dodaci imenicama u primjerima 13–17 potiču epizodično čitanje i u međusobnoj su vezi s dopuštanjem čestotnih pridjeva (o tome vidi više u bilješci 17). Skupine *česti berač gljiva* i *česti plivač na 100 metara* nisu potvrđene na korpusu, ali su potvrđeni slični primjeri, npr. *čest igrač na ‘dogu’* (<http://www.lika-online.com/blavor-cest-igrac-na-dogu/>).

¹⁵ Rappaport Hovav i Levin (1992) te Grimshaw (1990) tvrde da pojava čestotnih pridjeva uz događajnu imenicu zahtijeva realizaciju argumentne strukture.

(19) kao ‘simptom koji se često pojavljuje’ što upućuje na to da pridjev *čest* ne modificira nikakav događaj koji bi bio u temelju imenica *lik* i *simptom*, već se modifikacija odnosi na neku višu razinu. Iz ovih bi se primjera zajedno s primjerom (11) moglo zaključiti da postoji mogućnost nekakve vanjske interpretacije, ali ne one koju I. Roy i E. Soare nazivaju priložnom, što je ilustrirano nemogućnošću rečenice (11a) da se interpretira kao (11c). U primjeru (20) nalazi se imenica u množini (vjerojatno imenica za jednostavan događaj)¹⁶, a modifikacija množinske imenice pridjevom čestotnosti ne upućuje na unutarnju interpretaciju, već na vanjsku. Smatra se da imenica koja označuje jednostavan događaj može biti kompatibilna s pridjevom čestotnosti samo ako je iterativna, ponovljena.¹⁷ U slučaju imenica za složene događaje popraćenih s pridjevima čestotnosti, nema potrebe za množinom jer je iterativnost izražena unutarnjim događajnim slojevima.

I. Roy i E. Soare tvrde da francuske imenice sa sufiksom *-eur* mogu biti modificirane čestotnim pridjevima s unutarnjom interpretacijom ako su epizodične, dok dispozicijske imenice i instrumentne (po A. Alexiadou i Schäferu obje su grupe dispozicijske) na *-eur* ne mogu biti modificirane s čestotnim pridjevima s unutarnjom interpretacijom.

U hrvatskome se pokušalo pronaći imenice na *-ač* kojima je najuobičajenije značenje zanimanje što bi trebalo potaknuti dispozicijsko čitanje imenica, a ne epizodično (imenicama pod (13–17) pokušalo se potaknuti epizodično čitanje dodavanjem dopuna i vremensko-prostornih usidrenja). Izabrana je jedna samostalna imenica i jedna imenica čija genitivna dopuna suzuje značenje zanimanja (*brijač* i *prodavač povrća*). Ispitanici uglavnom smatraju da su imenske skupine *brijač* i *prodavač povrća* neovjerene kad su popraćene s pridjevom *čest(i)*, ali ne i s pridjevom *povremen*, a prisutnost genitivne dopune ne rezultira razlikom u ovjerenosti:

(21) */?česti brijač

(22) */?česti prodavač povrća¹⁸

¹⁶ U Birtić (2008) tvrdi se da imenice s nultim sufiksom izvedene od svršenih glagola imaju rezultativno značenje, tj. nisu događajne.

¹⁷ “Plurality plays a crucial role in licensing frequency modification with SENs (simple event nominals): in order to be sortally compatible with frequent, the (conceptual) event denoted by the SEN needs to be iterated.” (Roy i Soare 2014: 7).

¹⁸ Jedan od recenzenata pitao je kako sam mogla primjere (15) i (16) označiti kao ovjerene, a ove pod (21) i (22) kao neovjerene. Po mojem mišljenju nije riječ o ekvivalentnim primjerima. Imenice *berač* i *plivač* osim zanimanja mogu značiti i opće vršitelje radnje (*plivač* je onaj koji pliva, a *berač* onaj koji bere, ne samo za posao, već i za zabavu), dok se imenice *brijač* i *prodavač povrća* odnose isključivo na zanimanja, prema tome češća im može biti dispozicijska interpretacija. Upravo zato su

(23) *povremeni brijač*

(24) *povremeni prodavač povrća*

Ako se genitivnoj dopuni u primjeru (22) doda pokazna zamjenica (25) ili se imenskoj skupini *česti brijač* pod (21) doda određena genitivna dopuna (26), imenske skupine s pridjevom *čest* postaju prihvatljivije (tj. potiče se njihovo epizodično čitanje):

(25) *česti prodavač ovoga povrća*

(26) *?/ok česti brijač mojega oca*

Specifičnost ili određenost dopune, kako tvrde Roy i Soare (2014), pridonosi epizodičnom čitanju agentivnih imenica¹⁹, što samo potvrđuju činjenicu da pridjevi čestotnosti mogu modificirati epizodične imenice na *-er* ili u našem slučaju na *-ač*.

Razlike u ovjerenosti između imenskih skupina s pridjevima *čest* i *povremen* nema kad glava imenske skupine znači instrument. Svi ispitanici smatraju donje primjere neovjerenima:

(27) **povremeni / *česti otvarač*

(28) **povremeni usisavač (prašine) / *česti usisavač (prašine)*

Nemogućnost instrumentnih imenica da budu popraćene čestotnim pridjevima²⁰ uklapa se u model I. Roy i E. Soare, međutim mogućnost da dispozicijske imenice budu modificirane pridjevom *povremen* nije očekivana. Nakon nešto detaljnijega uvida u primjere dispozicijskih imenica popraćenih pridjevom *povremen*, čini se da

imenice *brijač* i *prodavač* izabrane kao predstavnici dispozicijskih imenica te onih kod kojih modifikacija čestotnim pridjevima ne bi trebala biti moguća, dok za razliku od njih epizodične imenice mogu biti modificirane čestotnim pridjevima (na što potiču dopune u primjerima 13–15). Treba svakako imati na umu da može biti riječ i o istim leksemima, koji u određenom kontekstu mogu imati dispozicijsko ili epizodično čitanje, stoga napomena o tome da su jednom primjeru te imenice označene kao ovjerene uz pridjev *čest*, a drugome nisu nema važnosti.

¹⁹ „The episodicity vs. genericity of the event, we claim (and here we depart from Alexiadou and Schäfer, 2010), is co-extensive with the (non-)specificity of the internal argument.“ (Roy i Soare 2014).

²⁰ Na internetskim je stranicama pronađen primjer u kojem je instrumentna imenica općega značenja modificirana pridjevom *čest* te je izgledalo kao da proturječi pretpostavci iz Roy i Soare 2014 (što je tako i obrađeno u jednom od ranijih radova (Birtić 2015)): *Vegetaciji velike štete nanosi fluorovodik, iako nije tako čest zagađivač atmosfere*. Prisutnost dopune mogla bi sugerirati događajnu interpretaciju iako se nakon detaljnijega promišljanja može uvidjeti da je riječ o vanjskoj, a ne unutarnjoj interpretaciji čestotnoga pridjeva. Riječ je o zagađivaču koji se često pojavljuje, a ne o onom koji često puta zagađuje, a rijetko ne.

interpretacija pridjeva *povremen* uz imenice *brijač* i *prodavač povrća* možda i nije unutarnja. Naime, *povremeni brijač* nije ‘onaj koji povremeno brije’, već ‘onaj koji povremeno radi kao brijač’. Druga interpretacija zapravo ne uključuje modifikaciju glagola *brijati* ‘prilogom’ *povremeno*, već *povremen* u svojem dosegu ima zapravo predikaciju ‘biti brijač’. Ako je takvo razmišljanje na pravome putu, mogli bismo, kao što se tvrdi i za francuski, smatrati da dispozicijske i instrumentne imenice ne mogu biti modificirane čestotnim pridjevima s unutarnjom interpretacijom.

Druga grupa pridjeva kojima se testira događajnost imenica Larsonovi su neintersektivni pridjevi. Kao i u drugim jezicima (engleski, francuski) i u hrvatskome pojedini pridjevi (*velik*, *divan*) mogu imati intersektivnu i neintersektivnu interpretaciju uz agentivnu imenicu na *-ač*:

(29) a. *Pavarotti je bio veliki (velik) pjevač.*

b. ‘Pavarotti je pjevao dobro’

c. ‘Pavarotti je bio ogroman pjevač’²¹

(30) a. *Ona je divna plesačica.*

b. ‘Ona divno pleše’

c. ‘Ona je divna i ona je plesačica’

Koji će pridjev imati obje interpretacije, a koji samo intersektivnu ili neintersektivnu interpretaciju ovisno je o specifičnome jeziku. Primjer (1) pokazuje da u engleskome pridjev *beautiful* ima obje interpretacije, dok njegov ekvivalent *lijep* u hrvatskome, čini se, može imati samo intersektivnu interpretaciju uz dispozicijske i epizodične imenice na *-ač* (*lijepa plesačica* znači da je plesačica lijepa izgleda, a ne znači ‘plesaćica koja lijepo pleše’). S druge strane pridjev *dobar* ima samo neintersektivnu interpretaciju kad modificira živu imenicu na *-ač*.

(31) a. *dobar plesač*

b. ‘plesać koji dobro pleše’

c. ?/* ‘plesać koji je dobar čovjek’

²¹ U primjeru (29) poraba određenoga pridjeva trebala bi signalizirati neintersektivno čitanje, a poraba neodređenoga pridjeva intersektivno čitanje. Budući da kod dijela hrvatskih govornika razlikovanje određenoga i neodređenoga lika pridjeva uopće nije prisutno, takvi govornici često rabe samo pridjeve određenoga vida, pa čak i u predikatnoj poziciji. Zato smo odredili da pridjev *veliki* ovdje može imati dvije interpretacije.

Budući da *dobar* uz druge imenice (koje nisu izvedene agentivnim sufiksima) može imati intersektivnu interpretaciju (*dobar čovjek* ‘čovjek koji je dobra srca’), nema razloga da istu interpretaciju nema i uz imenicu *plesač*.

I. Roy i E. Soare pokazale su da u francuskome neintersektivni pridjevi s unutarnjom interpretacijom mogu modificirati epizodične i dispozicijske žive imenice, ali ne mogu modificirati imenice koje se odnose na instrumente. Modifikacija epizodičnih i dispozicijskih imenica tim pridjevima s unutarnjom interpretacijom moguća je i u hrvatskom:

- (32) *Što se meča tiče, nisam primio niti jedan udarac koji bi me uzdrmao. Dokazao sam da sam **veliki boksač**.*
- (33) *Naravno, spomenuti bih trebao i ugodno hodanje, i poznata lica sa planinarskih druženja – recimo, **divnog plesača**, gospona Račkog, koji nama ispod osamdeset redovito mast vadi na podiju.*
- (34) *U ovakvim okolnostima **mali prodavač** ne može konkurirati velikim trgovačkim lancima.* (sve s hrWaC korpusa)

U gornjim primjerima riječ je o unutarnjoj modifikaciji jer pridjev *velik* u (32) modificira boksanje što je vidljivo iz konteksta, a ne rast boksača. Također *mali* modificira radnju prodaje u (34), a nikako ne znači da je riječ o nekom prodavaču niska rasta. Također unutarnju interpretaciju ima pridjev *divan* u primjeru (33). Smatram da je u prvim dvama primjerima imenica na *-ač* epizodična, a u trećem primjeru dispozicijska.

Kao što sam navela, I. Roy i E. Soare tvrde da francuske instrumentne imenice ne mogu biti modificirane neintersektivnim pridjevima s unutarnjom interpretacijom. Hrvatski u tome pogledu pruža, prema mojem mišljenju, ponešto zbunjujuće rezultate s tim da je, pretpostavljam, i svaki od primjera podložan drukčijim intuicijama izvornih govornika. Neki pridjevi uz instrumentne imenice na *-ač* dobivaju samo intersektivnu interpretaciju (*velik, divan*), a neki samo neintersektivnu interpretaciju (*dobar, brz*), a samo rijetki obje. Zasada mi se čini da to rubno vrijedi za pridjev *divan* i eventualno *sjajan*, kod kojeg je situacija nešto složenija jer neki govornici razlikuju dva pridjeva *sjajan*.

Pridjev *velik* ima samo intersektivnu interpretaciju kad modificira instrumentnu imenicu, pogotovo onu koja se odnosi na sprave i oruđa.

- (35) *Našli smo **veliki otvarač** za boce.*

‘Našli smo velik (po dimenzijama) otvarač za boce’

*‘Našli smo odličan otvarač za boce’

(36) *Imam veliki usisavač prašine.*

‘Imam usisavač prašine koji je velik po dimenzijama’

*‘Imam usisavač prašine koji radi jako dobro’

Premda pridjev *velik* uglavnom nema neintersektivnu interpretaciju uz imenicu koja se odnosi na neku vrstu oruđa, alata ili sprave, pronađen je jedan primjer u kojemu pridjev *velik* ima neintersektivnu interpretaciju uz neživu imenicu općega instrumentnog značenja:

(37) *Poljoprivreda je isto tako veliki zagađivač.*

Imenska skupina *veliki zagađivač* može se interpretirati kao ‘onaj ili ono koji/što mnogo zagađuje’ te se nedvojbeno radi o neintersektivnoj interpretaciji. Sporna točka ovoga primjera kao dokaza događajnosti instrumentnih imenica predikatna je pozicija imenske skupine. Naime, Roy i Soare (2014) tvrde da imenica u predikatnoj poziciji nije dobar pokazatelj događajnosti.²²

Pridjev *divan* uglavnom ima intersektivnu interpretaciju kad modificira instrumentnu imenicu, međutim i neintersektivna interpretacija rubno je moguća, što potvrđuju i rezultati dobiveni anketiranjem izvornih govornika.

(38) a. *Dobila sam divan držač za mobitel.*

b. ‘Dobila sam držač za mobitel koji je lijepoga, zgodnog izgleda’

c. ?‘Dobila sam držač za mobitel koji dobro funkcionira’

Kod pridjeva *sjajan* izgleda da je u prvome planu neintersektivno značenje iako se pridjev može protumačiti i intersektivno:

(39) a. *Dobila sam sjajan otvarač za boce.*

b. ‘Dobila sam otvarač koji radi sjajno’

c. ‘Dobila sam otvarač koji sjaji’

Dio govornika hrvatskoga jezika smatra, a jedan mrežni rječnik hrvatskoga jezika bilježi da značenja b. i c. ne ostvaruju isti pridjevi.²³ Sjajan u značenju ‘onaj koji sjaji’ je sjajan s dugouzlaznim naglaskom, dok ‘ono što je izvanredno, odlično’ oz-

²² „The predicative use cannot be used to test for the internal reading and thus also needs to be excluded“ (Roy i Soare 2014: 148).

²³ Zahvaljujem dr. Ivi Pranjkoviću što me prigodom mojeg izlaganja na skupu 5. *Hrvatski sintaktički dani* upozorio na tu razliku.

načuje pridjev sjâjan s dugosilaznim naglaskom. Ni *Školski rječnik hrvatskoga jezika* (2012), niti *Rječnik hrvatskoga jezika* urednika J. Šonje iz 2000., te *Veliki rječnik hrvatskoga jezika* V. Anića iz 2003. ne bilježe tu razliku. Razlika je zabilježena jedino na Hrvatskome jezičnom portalu te je prisutna kod dijela izvornih govornika. To što su dva značenja leksikalizirana, zapravo potvrđuje našu tezu o dvama čitanjima pridjeva.

S druge strane, kao i u slučaju dispozicijskih imenica pridjev *dobar* uz instrumentne imenice može imati samo neintersektivnu interpretaciju s unutarnjim čitanjem, imensku skupinu u rečenici (40) možemo interpretirati samo kao ‘grijač koji dobro grije’.

(40) *Dobar grijač zlata vrijedi.*

Samo neintersektivnu interpretaciju ima i pridjev *brz*, koji za razliku od pridjeva *dobar*, nema drugoga čitanja ni u kojemu drugom kontekstu:

(41) *Puška ima brzi okidač.* (okidač brzo okida)

Alexiadou i Schäfer (2010) upravo na temelju primjera s engleskim pridjevom *fast* ‘brz’, koji uvijek ima neintersektivnu interpretaciju uz instrumentnu imenicu, tvrde da su sve imenice na *-er* u engleskome događajne.

I na kraju treba napomenuti da su se događajno usmjereni pridjevi rabili kao test za događajnost imenica bez obzira na njihov određeni ili neodređeni lik, tj. svojstvo određenosti/neodređenosti koje oni mogu izražavati. Budući da to nisam imala na umu u početku istraživanja te nagađam da bi određenost ili neodređenost pridjeva potencijalno mogao biti jedan od važnih izvora za dodatno testiranje događajnosti, ostavit ću tu temu za neko drugo istraživanje.

4. Zaključak

Primjena testova događajnosti, koje su formulirale I. Roy i E. Soare, na hrvatske odglagolske imenice sa sufiksom *-ač* pokazuju vrlo slične rezultate onima koji su dobiveni za francuski jezik.²⁴ Kao i u francuskom i engleskom i u hrvatskome jeziku pridjevi čestotnosti s unutarnjom interpretacijom mogu modificirati epizodične imenice na *-ač* (*povremeni berač gljiva u obližnjoj šumi*). Kao i u francuskom čestotni pridjevi s unutarnjom interpretacijom ne mogu modificirati imenice koje zna-

²⁴ Razlika je u pogledu neintersektivne modifikacije instrumentnih imenica, gdje je zapravo riječ samo o jednom primjeru.

če instrumente (**česti otvarač*).²⁵ Primjena testa čestotnim pridjevima na dispozicijske imenice nije dala tako jasne rezultate kao u francuskome. Dok pridjev *čest* ne može modificirati neke prototipične nazive zanimanja (**česti brijlač*), pridjev *povremen* može (*povremeni brijlač*, *povremeni prodavač povrća*). Zasad se pretpostavilo da je interpretacija pridjeva *povremen* u skupini *povremeni brijlač* vanjska, a ne unutarnja. Ako bi se uvidjelo da naše tumačenje imenske skupine *povremeni brijlač* nije točno, takav rezultat ne bi imao velikih posljedica za sustav koji pretpostavlja ju I. Roy i E. Soare. Prema njihovu su mišljenju i epizodične i dispozicijske imenice događajne, samo je riječ o drugoj vrsti događaja. U radu se također pokazalo da je u hrvatskome jeziku pridjev *povremen* koji se nalazi kao modifikator neke imenske skupine s deverbalskom imenicom kao glavom teško interpretirati kao rečenični modifikator glavnoga predikata što se tvrdi da je moguće u engleskome (Larson 1998).

Kao i u francuskome neintersektivni pridjevi s unutarnjom interpretacijom mogu modificirati epizodične i dispozicijske imenice (*veliki boksač*, *mali prodavač*). Isti pridjevi s instrumentnim imenicama gotovo da ne mogu imati dva čitanja (intersektivno i neintersektivno). Uz instrumentne imenice neki se pridjevi tumače samo intersektivno (*velik*, *lijep*), a neki samo neintersektivno (*dobar*, *brz*). Činjenica da se *dobar* tumači samo neintersektivno uz svaku imenicu na *-ač* (*dobar boksač*, *dobar berač gljiva*), a ne samo uz instrumentnu, a *lijep* gotovo uvijek intersektivno uz svaku imenicu na *-ač* (*lijep gudač*), mogla bi neutralizirati mogućnost tih pridjeva da budu testovi događajnosti uz instrumentne imenice. Zapaža se da jedino pridjev *divan* rubno može imati dvije interpretacije (ispitanici su čak označivali u anketi da taj pridjev uz instrumentnu imenicu u 90 % slučajeva znači 'lijep, lijepoga izgleda', a u 10 % slučajeva 'koji dobro funkcionira'). Dvije interpretacije, primijećene kod pridjeva *sjajan*, dio govornika smatra dvama pridjevima, a ne dvjema interpretacijama, a značenjska je razlika ostvarena različitim naglaskom. Ako imamo dva pridjeva *sjajan*, onda jedan od njih ima samo neintersektivnu interpretaciju. Dakle, ako dosljedno slijedimo pridjevne testove događajnosti kako su ih formulirale I. Roy i E. Soare, proizlazi da bi jedini dokaz događajnosti instrumentnih imenica u hrvatskom bila dvostruka (i to granična) interpretacija pridjeva *divan*. S druge strane, činjenica da pridjevi koji imaju samo neintersektivnu interpretaciju (*dobar*, *brz*, *sjajan*) mogu modificirati instrumentnu imenicu, može govoriti u prilog događajnoj interpretaciji. U tome pogledu složila bih se s pretpostavkama A. Alexiadou i Schäfera da su i instrumentne imenice na neki način događajne. Isto tako činjenica

²⁵ Na primjer *česti zagađivač* zasad se nismo osvrtni jer se pretpostavlja da je riječ o vanjskoj interpretaciji.

da, primjerice, pridjev *brz* uz neku nedogađajnu imenicu (**brz kolač*, **brz namješ-taj*)²⁶ nećemo moći na isti način ili nećemo uopće moći interpretirati kao što je to moguće uz instrumentnu imenicu (*brz okidač*), upućuje na izdvojeni status instrumentnih imenica na *-ač* te ih se ne može semantički izjednačiti s drugim nedogađajnim imenicama u jeziku. Test pridjevima usmjerenim na agensa također govori više u prilog dvodiobi agentivnih imenica na epizodične i dispozicijske, što zastupaju A. Alexiadou i Schäfer, nego u prilog trodiobi. Taj test jasno izdvaja epizodične imenice od svih ostalih imenica (samo epizodične imenice mogu biti modificirane pridjevom *namjeran*, a dispozicijske ne mogu niti kada znače što živo). S druge strane, kao što tvrde I. Roy i E. Soare za francuske instrumentne imenice na *-eur*, instrumentne imenice na *-ač* pokazuju pomalo izdvojena svojstva u odnosu na ostale imenice na *-ač* (gotovo nema dvostruke interpretacije pridjeva uz njih, moguća je zamjena njihove genitivne dopune prijedložnom skupinom s prijedlogom *za*²⁷). Teorijsko je pitanje hoćemo li tu razliku definirati kao nedogađajnost (Roy i Soare 2014) ili kao drugu vrstu događaja (Alexiadou i Schäfer 2010).

U svakome slučaju, možemo zaključiti da nam pridjevi mogu mnogo otkriti o semantičkoj strukturi imenica uz koju stoje. Međutim, treba također naglasiti da se i prije testova koje su uvele I. Roy i E. Soare moglo zaključiti da su imenice na *-ač* (ili bar dio njih) događajne, o čemu je više puta pisano i u domaćoj literaturi (Birtić 2004, Birtić 2008). Smatram da je pitanje događajnosti imenica na *-ač* bolje rasvijetljeno uvođenjem distinkcije između dispozicijskih i epizodičnih imenica, nego

²⁶ Postoje i primjeri nedogađajnih imenica koji mogu uz sebe imati pridjev *brz* (*brza kava*). Riječ je o neintersektivnoj vanjskoj modifikaciji.

²⁷ Zapaženo je da genitivnu dopunu instrumentnih imenica možemo bez velike promjene u značenju zamijeniti s prijedložnom skupinom s prijedlogom *za* što uglavnom nije moguće kod živih imenica na *-ač*:

držač mobitela → *držač za mobitel*
držač papira → *držač za papir*
otvarač boca → *otvarač za boce*
prodavač povrća → **prodavač za povrće*
berač gljiva → **berač za gljive*
ispitivač učenika → **ispitivač za učenike*.

Međutim treba imati na umu i ovo **brijač muškaraca* → *brijač za muškarce*.

Možda ta zamjena i nema veze s instrumentima, već sa statusom genitiva uz njih. Izgleda kao da test sa *za*-skupinom odvaja one genitivne dopune koji su argumenti od onih genitivnih imenica koji nisu argumenti (moguća preoblika sa *za*). Naravno o testu bi trebalo dublje promisliti i iskušati ga na više primjera da bi se takvo što moglo zaključiti.

samim pridjevnim testovima događajnosti.²⁸ U tome pogledu hrvatski podupire tezu iz A. Alexiadou i Schäfera (2010) da sve, pa i instrumentne imenice mogu imati dopune, što je također za hrvatski već prije potvrđeno. Za razliku od prijašnjih pristupa A. Alexiadou i Schäfer dokidaju korelaciju između događajnosti i prisutnosti dopuna, već smatraju da su sve imenice na *-er* bez obzira na prisutnost dopuna događajne, ali se događaji u njihovoj semantičkoj strukturi razlikuju. Vrstu događaja (epizodičan i dispozicijski) određuje i narav dopune agentivne, tj. instrumentne imenice. Epizodične imenice zahtijevaju u najmanju ruku specifične dopune (ili određene), a dispozicijske generičke (Roy i Soare 2014). Razlikovanje specifične/određene i generičke dopune omogućuje nam da shvatimo razliku između agentivne dopune u imenskoj skupini *čest berač tih gljiva* (određena dopuna) i *prodavač povrća* (generička dopuna), pa tako i različito tumačenje (epizodično i dispozicijsko) glava tih imenskih skupina. Kao što je spomenuto na kraju prethodnoga dijela, pogled na uporabu određenih ili neodređenih oblika pridjeva uz imenice na *-ač* te korelacija oblika pridjeva sa specifičnom ili generičkom dopunom imenice, pretpostavljam, moglo bi pridonijeti još boljem uvidu u semantičku strukturu odglagolskih imenica koje su bile temom ovoga rada.

Literatura

- Anić, Vladimir. 2003. *Veliki rječnik hrvatskoga jezika*. Zagreb: Novi Liber.
- Alexiadou, Artemis. 2001. *Functional structure in nominals: Nominalization and ergativity*. Amsterdam: John Benjamins.
- Alexiadou, Artemis; Schäfer, Florian. 2010. On the syntax of episodic vs. dispositional *-er* nominals. U Alexiadou, Artemis; Rathert, Monika (ure.), *Nominalizations across languages and frameworks*, 9–38. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Babić, Stjepan. 1991. *Tvorba riječi u hrvatskom književnom jeziku*. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti – Globus.
- Baker, Mark C.; Vinokurova, Nadya. 2009. *On agent nominalizations and why they are not like event nominalizations*. <http://www.rci.rutgers.edu/~mabaker/agent-nominals-web.pdf>.
- Birtić, Matea. 2004. Neakuzativnost, vidske oznake i struktura imenica na *-ač*. *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 30. 17–29.
- Birtić, Matea. 2008. *Unutarnja struktura odglagolskih imenica u hrvatskome jeziku*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.

²⁸ Tu distinkciju A. Alexiadou i Schäfer uvode prije nego što su I. Roy i E. Soare detaljizirale testove događajnosti. Rad A. Alexiadou i Schäfera objavljen je 2010., a rad I. Roy i E. Soare 2014.

- Birtić, Matea; Blagus Bartolec, Goranka; Hudeček, Lana; Jojić, Ljiljana; Kovačević, Barbara; Lewis, Kristian; Matas Ivanković, Ivana; Mihaljević, Milica; Miloš, Irena; Ramadanović, Ermina; Vidović, Domagoj. 2012. *Školski rječnik hrvatskoga jezika*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje i Školska knjiga.
- Birtić, Matea Andrea. 2015. Nominals with the suffix *-ač* in Croatian. *Acta Linguistica Hungarica* 62(4). 415–445.
- Borer, Hagit. 2012. *In the event of a nominal*. <http://webpace.qmul.ac.uk/hborer/downloads/in%20the%20event%20of%20proofs.pdf>.
- Grimshaw, Jane. 1990. *Argument Structure*. Cambridge, Massachusetts–London, England: The MIT Press.
- Larson, Richard K. 1998. *Events and Modification in Nominals*. <http://semlab5.sbs.sunysb.edu/~rlarson/salt8.pdf>.
- Lieber, Rochelle. 2004. *Morphology and lexical semantics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Rappaport Hovav, Malka; Levin, Beth. 1992. -ER Nominals: Implications for the theory of Argument structure. U Stowel, Tim; Wehrli, Eric (ur.), *Syntax and Semantics 26: Syntax and the Lexicon*, 127–153. New York: Academic Press.
- Roy, Isabelle; Soare, Ellena. 2014. On the internal eventive properties of *-er* nominals. *Lingua* 141. 139–156.
- Šonje, Jure (ur.) 2000. *Rječnik hrvatskoga jezika*. Zagreb: LZ Miroslav Krleža–Školska knjiga.

Izvori:

Hrvatski jezični portal, <http://hjp.novi-liber.hr/>.

hrWaC 2.0 (Croatian Web) http://nl.ijs.si/noske/wacs.cgi/corp_info?corpname=hrwac.

Adresa autora:

Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje
Republike Austrije 16
10000 Zagreb
E-mail: mbirtic@ihjj.hr

NOUNS AND ADJECTIVES: WHAT CAN ADJECTIVES REVEAL ABOUT NOUNS?

The paper applies the event-related adjectival tests, formed by Roy and Soare (2014), to the Croatian deverbal agentive nouns with the suffix *-ač*. Instrument, dispositional and episodic nominals were tested. Although instrument nominals are special in a way, some lan-

guage evidence suggests that splitting agentive nouns in only two classes (episodic and dispositional), proposed by Alexiadou and Schäfer (2010), also makes sense.

Key words: word formation; semantics; nominals with *-ač*; event-related adjectival tests.